

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА**

ISSN 2410-0897

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

ICV: 56,98

DOI: 10.31376/2410-0897-2018-3-38-12-290

ВІСНИК

**ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА**

Наукове видання

BULLETIN

**OF OLEKSANDR DOVZHENKO HLUKHIV
NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY**

Scientific publication

**ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ
PEDAGOGICAL SCIENCES**

Випуск 3 (38), 2018

Issue 3 (38), 2018

**Збірник наукових праць,
заснований у листопаді 2002 року
(виходить три рази на рік)**

Глухів – 2018

ISSN 2410-0897

Свідоцтво Державної реєстраційної служби України
КВ № 17291-6061ПР від 18.11.2010 р.

**ВІСНИК
ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА**
Наукове видання
Збірник наукових праць
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

**BULLETIN
OF OLEKSANDR DOVZHENKO HLUKHIV
NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY**
Scientific publication
Collection of research papers
PEDAGOGICAL SCIENCES

Збірник наукових праць «Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка» внесено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з галузі «Педагогічні науки» – наказ МОН України 4 липня 2014 року № 793 (додаток № 8).

The journal is included to the list of scientific specialized publications (According to the Ministry of Education and Science of Ukraine Decree № 793 dated 4 July 2014) the results of the these of Doctor and Candidate of Engineering Science can be published.

*Індексується в наукометричних базах:
Index Copernicus, «Polska Bibliografia Naukowa» (PBN, Польська наукова бібліографія),
Google Scholar, Академічній базі даних ResearchBib, Науковій періодиці України.*

Випуск 3 (38), 2018
Issue 3 (38), 2018

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет рішенням вченої ради Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (протокол № 5 від 28.11.18 року).

Recommended for publication by the Academic Council of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University (proceedings № 5 from November 27, 2018).

Сайт видання: <http://visn-ped.gnpu.edu.ua>

Адреса редакції: ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА, вул. Києво-Московська, 24, м. Глухів, Сумська область, 41400

E-mail: visnukgnpu@gmail.com.

тел. (05444) 2-33-06 відділ наукової роботи та міжнародних зв'язків; тел./факс (05444) 2-34-74

Editorial office address: OLEKSANDR DOVZHENKO HLUKHIV NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY, Kyivo-Moskovska Str., 24, Hlukhiv, Sumy Region, 41400

E-mail: visnukgnpu@gmail.com;

(05444) 2-33-06 the Department of Research and International Relations, tel. / fax (05444) 2-34-74

© Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, 2018
©Oleksander Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, 2018

Видається за рішенням вченої ради Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (протокол № 5 від 28.11.18 року).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: EDITORIAL BOARD:

Головний редактор: доктор історичних наук, кандидат педагогічних наук, професор Курок Олександр Іванович – ректор Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;	Editor: Kurok Oleksandr Ivanovych , Historical sciences doctor, Professor – Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University Rector;
Відповідальний редактор: кандидат педагогічних наук, доцент Зінченко Володимир Павлович – проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;	Executive Editor: Zinchenko Volodymyr Pavlovych , Pedagogical sciences candidate, Assistant professor – Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University Scientific work and international relations vice-rector ;
Відповідальний секретар: кандидат філологічних наук Холявко Ірина Вікторівна – доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.	Executive Secretary: Kholyavko Iryna Viktorivna , Philological sciences candidate – assistant professor at the Ukrainian language, literature and teaching methodics chair at Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University.
Члени редколегії:	Members of Editorial Board:
Бірюк Людмила Яківна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;	Biryuk Lyudmyla Yakivna – Pedagogical sciences doctor, professor, the head at the Pedagogical and psychological primary education chair at Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University;
Вільчковський Едуард Станіславович – доктор педагогічних наук, професор кафедри спортивно-масової та туристичної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, член-кореспондент НАПН України;	Vilchkovs'ky Eduard Stanislavovych – Pedagogical sciences doctor, Professor at sport and tourist activity chair at Lesia Ukrainka Volyn' National University;
Вільш Іоланта – доктор хабілітований, професор, професор Вищої педагогічної школи м.Ченстохова (Республіка Польща), іноземний член НАПН України;	Vil'sh Iolanta – habilitated doctor, Maria Sklodovs'ka-Kurie Warsaw University Professor (Republic of Poland), National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine foreign member;
Жданюк Бартоломій – доктор політології, ад'юнкт-професор Інституту політичних наук Варшавського університету (Республіка Польща);	Zhdanyuk Bartolomiy – Doctor of Politology, Adyunkt-professor of Political Sciences Institute at Warsaw University (Republic of Poland);
Загородня Людмила Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент факультету дошкільної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;	Zahorodnya Lyudmyla Petrivna – Pedagogical sciences candidate, assistant professor of the Preschool education and psychology department at Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University;
Кадикова Наталія Володимирівна – асистент кафедри іноземних мов та методики викладання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка	Kadykova Nataliya Volodymyrivna – asisstant of Foreign languages and teaching methods chair of OleksandrDovzhenkoHlukhiv National Pedagogical University.
Каліш Валентина Антонівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;	Kalish Valentyna Antonivna – Pedagogical sciences candidate, assistant professor of the Ukrainian language, literature and teaching methodics chair at Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University;
Кузнецова Галина Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, перший проректор Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;	Kuznetsova Halyna Petrivna – Pedagogical sciences candidate, assistant professor, vice-rector at Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University;
Курок Віра Панасівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;	Kurok Vira Panasivna – Pedagogical sciences candidate, professor, the head of the Pedagogical education and methodics of technological education chair at Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University;
Луценко Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та менеджменту освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;	Lutsenko Hryhoriy Vasylovych – Pedagogical sciences doctor, professor, the head of General education and education management chair at Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University;
Міщук Людмила Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;	Mishchuk Lyudmyla Ivanivna – Pedagogical sciences doctor, professor, the head of the Social education and social work chair at Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University;
Новиков Анатолій Олександрович – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;	Novykov Anatoliy Oleksandrovych – Philological sciences doctor, professor, the head of the Ukrainian language, literature and teaching methodics at Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University;
Носко Микола Олексійович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, ректор Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка;	Nosko Mykola Oleksiyovych – Pedagogical sciences doctor, professor, National University of «Chemihiv Collegium» Shevchenko Rector;
Петренко-Агді Олена Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов та методики викладання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;	Petrenko-Ahdi Olena Petrivna – Pedagogical sciences candidate, assistant professor of Foreign languages and teaching methods chair of OleksandrDovzhenkoHlukhiv National Pedagogical University;
Пономаренко Тетяна Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка;	Ponomarenko Tetyana Oleksandrivna – Doctor of Educational Sciences, Professor of the Department of Preschool Education of Pedagogical Institute of Kyiv University named after Borvs Hrinchenko;
Романов Олексій Олексійович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і педагогічної освіти Рязанського державного університету імені С. О. Сєніна (Росія);	Romanov Oleksiy Oleksiyovych – Pedagogical sciences doctor, professor, the head of the Pedagogics and pedagogical sciences chair at Sergey Yesenin Ryazan' State University (Russia);
Рудишин Сергій Дмитрович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики викладання природничих дисциплін Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;	Rudyshyn Sergiy Dmytrovych – Pedagogical sciences doctor, professor, the head of the Theory and methodics of teaching natural sciences chair at Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University;
Семенов Олена Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка	Semenoh Olena Mykolayivna – Pedagogical sciences doctor, professor, the head of the Ukrainian language Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko;
Собко Валентина Олексіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.	Sobko Valentyna Oleksiyivna – Pedagogical sciences candidate, assistant professor, the head of the Theory and methodics of primary education chair at Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University.

ЗМІСТ

Розділ 1

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Скиба Ю. А. ДОСВІД РОЗРОБЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СТАНДАРТІВ І ПРОФІЛІВ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ БЛИЗЬКОГО ЗАРУБІЖЖЯ.....	12
Зенченко Т. Ф., Литвинов А. С. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ	18
Лавриченко Н. М., Шарамко Н. А. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	26
Земка О. І. СИСТЕМА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ У КОНТЕКСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	32
Пінчук І. О. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	39
Антонець А. В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ АГРОІНЖЕНЕРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН	46
Ткач М. М. ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА ПІД ЧАС ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ.....	52
Гриценко А. П. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ.....	58
Тітаренко С. А. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ЕМПАТІЇ В МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	65

Розділ 2

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

Лагодинський О. С. ВІЙСЬКОВА ЛІНГВОДИДАКТИКА ЯК НАУКА	73
Кузнецова Г. П. ДО ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ АКЦЕНТОЛОГІЇ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	80
Сорока Н. А., Зайцева М. О. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ІНШОМОВНОГО ФАХОВОГО МАТЕРІАЛУ	91
Пономаренко Т. О. ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	96
Пихтіна Н. П. ВПЛИВ СТИХІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ НЕБЛАГОПОЛУЧНОЇ СІМ'Ї НА ВИНИКНЕННЯ НЕГАТИВНИХ ПРОЯВІВ У ЇХНІЙ ПОВЕДІНЦІ	104
Ющенко К. О. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ НЕГАТИВНИХ ПРОЯВІВ У ПОВЕДІНЦІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	112
Коломоєць Т. Г., Мішеніна А. В. ЛЕПБУК ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ У СИСТЕМІ ОСВІТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	120
Горбунова К. М., Курепін В. М. ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	127
Грицак Н. Р. ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ ПЕРЕДУМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ЖАНРОВОГО ШЛЯХУ АНАЛІЗУ З УРАХУВАННЯМ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПЕЦИФІКИ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	135
Яблоков С. В. НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ	143
Шумський О. Л. ЦІНІСНО-МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ СТРУКТУРИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДО ЛІНГВОСАМООСВІТИ.....	154
Шерудило А. В. МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДИТЯЧИХ ЗАКЛАДАХ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ	160
Кононова М. М. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК СКЛАДОВА МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ДЕФЕКТОЛОГІВ	170
Васьківська Г. О. ДИДАКТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФІЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ СТАРШОЇ ШКОЛИ	176
Климус Т. М. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ ТА ПОРУШЕННЯМ СЕНСОРНОЇ СИСТЕМИ.....	184
Зайцева О. М., Козлова В. Р. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЮ РОБОТОЮ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	191
Грудинін Б. О. СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЛІЦЕЮ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ФІЗИКИ.....	198
Мішадченко В. В., Пішун С. Г., Кловак Г. Т. ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНОГО НАВЧАННЯ Й ВИХОВАННЯ УЧНІВ ТРЕТЬОГО КЛАСУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ.....	209
Дяченко А. В. ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЄВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	216

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ОБУЧЕНИЮ СТУДЕНТОВ ПРЕЗЕНТАЦИИ ИНОЯЗЫЧНОГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО МАТЕРИАЛА

В статье рассматривается проблема представления презентаций студентами-юристами. Объясняется, что общепринятая цель современного обучения иностранному языку состоит в формировании коммуникативной компетентности, включающей в себя развитие навыков публичного выступления посредством представления презентаций. В статье указан алгоритм, который должны учитываться при разработке презентации: основная идея презентации, длительность презентации, структура презентации, интерактивность презентации, наглядность презентации. Кроме того, авторы предложили ряд психологических и методических советов по подготовке презентаций.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, навыки публичного выступления, представление презентации, профессиональная коммуникация, интерактивность презентации, наглядность презентации.

Список використаних джерел та літератури

1. Закон України про Освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38–39, ст. 380) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakonO.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. – Дата звернення: 02.07.2018.
2. Указ президента України про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakonO.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. – Дата звернення: 12.07.2018.
3. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / за ред. В. Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://shed.org.ua/images/biblioteka/rozroblennya-osv-program2014-tempus-office.pdf>. – Дата звернення: 15.08.2018.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, професор С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
5. Ступникова Л. В. Обучение профессионально ориентированному дискурсу в правовой сфере в условиях межкультурного взаимодействия (английский язык, неязыковой вуз) : дис. канд. пед. наук / Л. В. Ступникова. – М., 2010. – 291 с.
6. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М. : Едиториал УРС, 2004. – 264 с.
7. Krois-Linder A. Introduction to International Legal English / A. Krois-Linder, M. Firth. – Cambridge : Cambridge University Press, 2008. – 160 с.

Отримано редакцією 21.09.2018 р.

УДК 371.1:372

DOI: 10.31376/2410-0897-2018-3-38-96-103

Тетяна Олександрівна Пономаренко,
доктор педагогічних наук, професор
кафедри дошкільної освіти Педагогічного
інституту Київського університету
імені Бориса Грінченка,
e-mail: ponomarenko.tet5@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті розглянуто проблему формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дітей дошкільного віку в умовах педагогічного закладу вищої освіти. Окреслено сутність досліджуваної готовності в єдності її компонентів (ціннісно-мотиваційного, когнітивно-діяльнісного, особистісного). Визначено актуальність та зміст формування готовності до полікультурного виховання дошкільників, особливості використання технології педагогічного менеджменту в сукупності його етапів: організаційно-мотиваційного, планувального, координаційно-стимулювального, контрольно-оцінювального з метою формування досліджуваної готовності.

Ключові слова: полікультурне виховання, готовність, майбутні фахівці дошкільної освіти, технологія педагогічного менеджменту, педагогічний заклад вищої освіти.

Постановка проблеми. У сучасних умовах реалізації ефективних довгострокових планів розвитку дошкільної освіти на рівні світових стандартів винятково важливого значення набуває формування якісно нового кадрового педагогічного складу закладів дошкільної освіти. При цьому в контексті сучасних світових і вітчизняних реалій, окрім сукупності традиційних професійних знань, умінь, навичок, загальнонавчаних

особистісно-професійних якостей педагога, вкрай важливою є сформованість його готовності до полікультурного виховання дошкільників. Гостро відчутна потреба у фахівця дошкільної освіти, здатних здійснювати ефективне полікультурне виховання дітей дошкільного віку.

У процесі інтеграції України до світової спільноти, Європейського Союзу, європейського освітнього простору виникає нагальна потреба наближення нашої держави до різних країн світу за всім спектром співробітництва – політичним, соціальним, фінансовим, економічним, торговельним, науковим, освітнім, культурним тощо. Пріоритетність співробітництва України зі світовою спільнотою та її окремими державами пов'язана з тим, що угруповання світових держав визначає напрями економічного прогресу та політичну стабільність у довгостроковій перспективі.

Тож виникає необхідність формувати в громадян України обізнаність у питаннях, що стосуються країн світу, світових національних культур; особистісне бачення України як розвиненої, цивілізованої держави та її майбутнього у світовій спільноті; власне позитивне ставлення до понять «загальнолюдські цінності», «національні цінності», «культура», «свобода», «демократія» тощо; здатність здійснювати власну діяльність та поведінку на засадах світового соціального досвіду, загальнолюдських цінностей.

Актуальною є потреба українців у засвоєнні інформації стосовно того, що світова людська спільнота – це родина, в якій кожна країна є особливою, індивідуальною й, водночас, постає частиною єдиного загальнолюдського цілого. У єдності необхідно уникати війн, жити в мирі та добробуті, за столом переговорів, а не через збройні сутички вирішувати суперечки й долати спільні проблеми; забезпечувати стабільний політичний, економічний, соціальний розвиток без руйнівних конфліктів, усувати всі перешкоди для вільного пересування людей, товарів, грошей. Жити краще й працювати разом над процвітанням усіх країн світу, поринати в чарівність світової культури.

Об'єктивною умовою формування готовності до полікультурного виховання дошкільників є соціальне замовлення сучасного вітчизняного суспільства на підготовку фахівців у галузі дошкільної освіти, здатних здійснювати не просто якісну результативну освітню діяльність на рівні професійної компетентності, майстерності чи професіоналізму. Для докорінної зміни ситуації в галузі дошкільної освіти, її успішного, неформального, глибокого і якнайшвидшого реформування виникає нагальна потреба приведення процесу професійної діяльності до культуровідповідної моделі. Тож підготовка фахівця у сфері дошкільної освіти, здатного здійснювати культуровідповідну професійну діяльність на засадах актуалізації власної професійної культури, є об'єктивною необхідністю відповідно до вимог сучасної об'єктивної реальності.

Водночас на підставі аналізу сучасного стану суспільної дошкільної освіти можна зробити невтішні висновки стосовно дефіциту в багатьох фахівців означеної галузі готовності до полікультурного виховання дітей дошкільного віку, недостатнього рівня сформованості їхньої полікультурної компетентності як результату професійної освіти. Спостерігається неузгодженість між підготовкою майбутніх фахівців, що здійснюється в умовах університетського педагогічного навчання, та розв'язанням практичних завдань у повсякденній діяльності закладів дошкільної освіти. Отже, набула гостроти проблема забезпечення цілісності процесу формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дошкільників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади професійного розвитку особистості досліджували К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, О. Асмолов, О. Бодальов, Т. Кудрявцев, Б. Ломов, Дж. Холланд. Теоретико-методологічні основи становлення багаторівневої педагогічної університетської освіти розкрито в дослідженнях Т. Алексеєнко, А. Бойко, Г. Бордовського, О. Глузмана, В. Кузя, В. Сагарди. Сутність та особливості підготовки фахівців дошкільної освіти за певними рівнями, ступенями відповідно до стандартів вищої освіти в Україні відображено в працях Л. Артемової, А. Богуш, В. Бондаря, Г. Беленької, О. Богиніч. У ряді наукових робіт вивчалися проблеми підготовки фахівців дошкільної освіти як вагомого чинника забезпечення якості освіти дітей дошкільного віку (Л. Артемова, Г. Беленька, О. Богиніч, Н. Гавриш, І. Дичківська, Л. Зданевич, О. Кононко, К. Крутій, Н. Лисенко, Л. Лохвицька, Т. Поніманська, Т. Степанова).

Проблема полікультурного виховання вивчалася в контексті різних наукових галузей [5]. Основоположником полікультурного виховання визнано Я. А. Коменського, який указував на необхідність підготовки дитини до життя в багатонаціональному суспільстві, формування вміння співіснувати з іншими людьми на засадах миру, дружби, доброзичливості. З позицій філософії та культурології деякі питання проблеми полікультурного виховання розглядали Арістотель, Платон, Сократ, Ж. Ж. Руссо, І. Г. Песталоцці, Г. Ващенко, В. Винниченко, Б. Грінченко, М. Грушевський, М. Драгоманов, І. Огієнко, С. Русова, К. Ушинський. У галузях загальної педагогіки й психології проблема полікультурного виховання вивчалася в роботах М. Красовицького, Н. Миропольської, О. Рудницької. У сфері етнопедагогіки – в дослідженнях Л. Волик, Н. Ганнусенко, Л. Пуховської. У теорії педагогіки полікультурне виховання пов'язувалося з

такими напрямками виховання, як патріотичне, інтернаціональне, з вихованням культури міжнаціональних відносин (І. Бех, З. Гасанов, О. Джуринський, М. Красовицький, М. Терентій, С. Терно, І. Шоробура).

Історико-педагогічний аспект проблеми полікультурного виховання знайшов відображення в наукових роботах Н. Побірченко, О. Сухомлинської, В. Федяєвої. Окремі проблеми полікультурного виховання досліджували такі зарубіжні вчені, як Д. Бенкс, Ж. Гей, С. Ніето, П. Фрере [3].

Ряд наукових робіт стосується вивчення різних аспектів проблеми полікультурного виховання в галузі дошкільної освіти (М. Богомолова [1], А. Богуш [2], Н. Гавриш [2], Н. Горобчук [4], Л. Зданевич [5], Н. Котій [7], К. Крутій [7], Т. Патик [4], Н. Самсонюк [1], Е. Суслова [1], О. Франко [4]).

Наукові підходи до здійснення полікультурного виховання в системі дошкільної освіти та проблеми підготовки майбутніх вихователів до здійснення полікультурного виховання дошкільників досліджувала Л. Зданевич [5].

У контексті нашого дослідження дотримуємося позиції Л. Волик [5] стосовно того, що успішність реалізації виховних завдань залежить від рівня полікультурної компетентності педагогів. У полікультурному вихованні особлива роль належить вихователеві, який, формуючи полікультурне світобачення дошкільників, збагачує їхній досвід полікультурного спілкування, що є визначальним у їхньому подальшому житті. У цьому аспекті професійна підготовка майбутніх педагогів до полікультурного виховання дітей дошкільного віку набуває ознак особливої значущості в умовах сучасного культурного розмаїття соціуму.

Отже, результати аналізу теорії й практики проблеми формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дітей дошкільного віку дають змогу констатувати наявність наукової бази щодо можливості її вирішення. Водночас теорія й методика підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дітей дошкільного віку не були предметом спеціального наукового дослідження. Тож проблема залишається відкритою, недостатньо дослідженою.

Формулювання мети статті. Мета статті полягає у висвітленні особливостей формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дітей дошкільного віку в умовах педагогічних закладів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Методологічне підґрунтя підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дошкільників становить сукупність провідних наукових підходів: особистісно орієнтованого, компетентнісного, системного, синергетичного, гуманістичного, андрагогічного, аксіологічного, культурологічного, акмеологічного.

Стратегічною метою впровадження спеціально розробленої експериментальної педагогічної системи є формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дошкільників як цілісної, інтегративної, складної за змістом якості особистості, що розглядається як сукупність компонентів: ціннісно-мотиваційного (ціннісні орієнтації та мотиви, що зумовлюють ефективність полікультурного виховання дошкільників); когнітивно-діяльнісного (професійні знання, уміння, навички, що визначають успішність полікультурного виховання дітей дошкільного віку) та особистісного (особистісно-професійні якості майбутніх фахівців, що сприяють результативності полікультурного виховання).

З метою ефективного формування досліджуваної готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти було визначено такі педагогічні умови: розроблення, обґрунтування й упровадження в освітній процес педагогічних закладів вищої освіти системи підготовки майбутніх фахівців до полікультурного виховання дошкільників; розроблення й реалізація навчального курсу за вибором «Методика полікультурного виховання дітей дошкільного віку» для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» за освітнім ступенем «Бакалавр»; використання в освітньому процесі педагогічного закладу вищої освіти інноваційних технологій, активних, інтерактивних форм і методів навчання; суб'єкт-суб'єктна взаємодія всіх учасників освітнього процесу.

Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання має ґрунтуватися на міждисциплінарному інтегруванні навчальних дисциплін, серед яких важливе місце повинен посідати спеціально розроблений означений вище навчальний курс за вибором. Його впровадження дозволить якісно формувати фахову компетентність студентів, їхню професійну культуру, вагомим складником якої є готовність до полікультурного виховання дітей дошкільного віку.

У цілому реалізація завдань дослідження дозволить не лише сформувати контингент студентів, що матимуть професійну компетентність на рівні готовності до полікультурного виховання, але й отримати висококваліфікованих майбутніх викладачів у системі фахової педагогічної передвищої освіти, університетського навчання та системі післядипломної педагогічної освіти, які будуть упроваджувати набутий професійний досвід у систему неперервної педагогічної освіти, передаючи його широкому колу студентів та слухачів.

На засадах державної політики у сфері вищої освіти, що ґрунтується на сприянні сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного фахівця з високим рівнем сформованості загальних і спеціальних фахових компетентностей, здатного набувати особистісно-професійний досвід протягом

усього життя, підготовку майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дошкільників вважаємо доцільно здійснювати на основі таких положень:

- здійснення освітнього процесу на засадах основоположних компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів, запровадження принципу людиноцентризму та педагогіки партнерства, що ґрунтується на співпраці всіх учасників освітнього процесу в закладі вищої освіти;
- забезпечення формування в студентів сукупності як загальних (універсальних), так і професійних (фахових) компетентностей;
- набуття майбутніми фахівцями досвіду формування компетентностей у дітей дошкільного віку;
- опанування фахівцями досвіду впровадження новітніх технологій, форм, методів навчання, виховання та розвитку дітей дошкільного віку;
- посилення практичного складника педагогічної освіти, упровадження контекстного навчання, освіти в умовах квазіпрофесійної діяльності, максимальне наближення професійної підготовки студентів до умов їхнього практичного фаху;
- набуття майбутніми фахівцями досвіду дослідницької діяльності з метою вдосконалення освітнього процесу в галузі дошкільної освіти та в умовах педагогічного закладу вищої освіти;
- набуття студентами необхідних компетентностей для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами;
- формування управлінської компетентності, управлінської культури, досвіду культуровідповідного управління освітньою діяльністю з метою забезпечення ефективності освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.

Відповідно до завдань констатувального експерименту здійснювалося визначення й характеристика вибірки майбутніх фахівців дошкільної освіти для дослідження особливостей розвитку їхньої готовності до полікультурного виховання дітей. За розробленими критеріями й показниками вивчався стан та визначалися рівні її сформованості.

Загалом на констатувальному етапі експерименту виявлено, що більшість майбутніх фахівців має низький рівень розвитку досліджуваної готовності або рівень нижчий за середній. Водночас аналіз результатів констатувального експерименту свідчить про наявність суб'єктивних та об'єктивних резервів для формування готовності до полікультурного виховання, що зумовлює оптимістичні підстави для організації та проведення формувального етапу експериментальної дослідницької діяльності.

Про наявність суб'єктивних можливостей свідчить аналіз особливостей розвитку особистісно-професійних якостей студентів. Тож такі якості, як освіченість (широта, глибина знань, висока загальна культура), раціоналізм, розсудливість, поміркованість, об'єктивність (уміння розсудливо, логічно мислити, приймати вивірені, раціональні рішення) виявилися досить чітко вираженими, що, на нашу думку, вможливує усвідомлення необхідності вдосконалення власної професійної компетентності, актуальності набування готовності до полікультурного виховання дошкільників в умовах сучасного суспільства, до саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації в досліджуваному напрямі.

При цьому в досить невеликій кількості студентів виявилися слаборозвинені: непримиренність до власних недоліків та недоліків інших (принциповість, вимогливість); діловитість (підприємливість, обов'язковість, працелюбність, оптимізм, заповзятість, готовність до ризику); дисциплінованість (ретельність, старанність); тверда воля, наполегливість, сміливість у відстоюванні своєї думки, поглядів (уміння настояти на своєму, не відступати перед труднощами); відповідальність (почуття обов'язку, уміння дотримуватися слова). Ми вважаємо, що це є свідченням можливості досягнення професійної досконалості, високого та достатнього рівнів розвитку готовності до полікультурного виховання дошкільників для успішного здійснення власної професійної діяльності.

На засадах аналізу змісту знань, умінь, навичок, що становлять сутність готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дошкільників та особливостей їх реалізації в безпосередній освітній діяльності в умовах закладу дошкільної освіти, розроблено програму навчального курсу за вибором «Методика полікультурного виховання дітей дошкільного віку» для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» за освітнім ступенем «Бакалавр».

Визначено змістове наповнення програми означено курсу.

Змістовий модуль 1

Тема 1. Світове довкілля – сукупність країн світу, що об'єднуються заради миру та стабільності (географія світового довкілля; етапи історичного розвитку світового довкілля; етнографія; демографія світового довкілля; прапори, гімни, основні політичні тенденції світової спільноти; особливості економічного розвитку світової спільноти; особливості національних культур, релігій народів світу; основні сучасні угоди та договори про мирне співіснування та співробітництво; основні інституції світової спільноти; інтеграція країн світу (основні міжнародні об'єднання).

Тема 2. Методика ознайомлення дошкільників зі світовим довкіллям (географією, природою світу;

елементами світової історії; побутом людей у країнах світу; елементами світової культури; фізичною культурою та спортом у країнах світу; професіями, працею дорослих у світовому просторі тощо).

Тема 3. Методика формування моральної компетентності дошкільників на засадах загальнолюдських моральних цінностей.

Тема 4. Методика формування екологічної компетентності дітей на засадах стратегії світової екологічної безпеки.

Тема 5. Методика формування економічної компетентності дошкільників на засадах світової економічної стратегії.

Тема 6. Методика формування досвіду безпечної життєдіяльності дітей на основі визнання життя та здоров'я найважливішою загальнолюдською цінністю.

На основі того, що в сучасній психолого-педагогічній науці й освітній практиці активні й інтерактивні форми, методи навчання, засновані на діяльнісному й діалоговому пізнанні, визнаються одними з найважливіших, зумовлюючи успішність результатів навчальної діяльності, в процесі проблемних лекцій, семінарських та практичних занять ми впроваджували саме такі форми та методи навчання (контекстне навчання, модерація, тренінг, кейс-метод, дидактичні, рольові ігри тощо).

Наводимо приклад актуалізації фрагменту змісту запропонованої програми в процесі проведення зі студентами педагогічного квесту «Першими відкрийте ворота до Європейського Союзу (ЄС)!».

Мета: формувати в майбутніх фахівців дошкільної освіти готовність до полікультурного виховання дітей дошкільного віку; здатність до здійснення власної діяльності на засадах світового, європейського соціального досвіду; стимулювати до пошукових досліджень у процесі полікультурного виховання дошкільників; посилити інтерес до європейського, світового довкілля, формувати позитивне ставлення до нього.

Зміст. Маршрут квесту проходить через 9 «кроків», розташованих у різних приміщеннях будівлі університету. Декілька команд отримують «маршрутні листи» із послідовністю «кроків», підказкою про місце їх розташування та графою для внесення результатів.

Учасникам необхідно здійснити такі «кроки»: «Вгадати країну ЄС» (за формою її території); «Вгадати столицю країни ЄС» (за назвою будь-якої країни ЄС); «Скласти пазл-карту ЄС»; «Розказати про подорож до будь-якої країни ЄС» (реальну або віртуальну); «Вгадати мелодію» (назву мелодії та композитора, наприклад: Л. ван Бетховен, «Апасіоната», «Місячна соната»; В. А. Моцарт «Реквієм»; Ф. Шопен «Ноктюрн» тощо); «Прочитати вірш (або декілька рядків) одного із європейських поетів» (наприклад, Р. Бернс, «Маленька балада»); «Заспівати пісню (або куплет пісні) одного із європейських композиторів» (наприклад, Ф. Грубер, «Тиха ніч, свята ніч»); «Драматизувати уривок будь-якої європейської казки» (наприклад, Г.-Х. Андерсен «Дюймовочка»; В. Грімм, Я. Грімм «Червоний капелюшок», «Білосніжка», «Спляча красуня» тощо); запропонувати домашню роботу «Європа очима українців» як вираження особистісного бачення країн Європи (столиць, визначних місць, відомих людей тощо) в різних жанрах (малюнок, аплікація, витинанка, квілінг, фотографія тощо).

Командам необхідно ознайомитись із інформаційними повідомленнями стосовно кожного «кроку» та виконати практичні завдання. Команда, яка першою пройде усі «кроки», отримує ключ від «ворот ЄС».

Формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дошкільників здійснювалося на засадах використання технології педагогічного менеджменту в сукупності його компонентів (організаційно-мотиваційного; планувального; координаційно-стимулювального; контрольно-оцінювального), розроблену й упроваджену з метою формування управлінської культури майбутніх і чинних керівників дошкільної освіти в умовах неперервної педагогічної освіти (Т. Пономаренко) [8].

При цьому ми виходили з того, що частина управління, яка характеризується впливом суб'єкта управління на людей, багатьма авторами визначається як менеджмент (М. Альберт, В. Афанасьєв, Ф. Генон, М. Мескон, Ф. Хедоурі, Р. Шакуров, Г. Щокін) [6].

В. Крижко, І. Мамаєва [6] на засадах аналізу різноманітних характеристик менеджменту таким чином визначили сутність означеного поняття: це система організації колективної праці, ефективного використання ресурсів, концентрації зусиль на безперервному підвищенні якості роботи персоналу підприємства (організації).

В. Шаркунова [9] розглядає педагогічний менеджмент як специфічний вид управлінської діяльності, як складову управління освітніми закладами, технологію організаційного, психолого-педагогічного, правового, економічного впливів на зміст і діяльність індивідів і колективу з метою забезпечення функціонування освітніх систем.

Оскільки основний зміст реалізації педагогічного менеджменту становить відтворення функцій управління (організації, планування, керування (координації й стимулювання), контролю), то технологія педагогічного менеджменту в нашому дослідженні розкриває послідовність, зміст та особливості

актуалізації означених функцій з метою формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дітей дошкільного віку. Тож ми визначили етапи означеного процесу (організаційно-мотиваційний; планувальний; координаційно-стимулювальний; контрольно-оцінювальний) та їх сутність.

Перший (організаційно-мотиваційний) етап актуалізації технології педагогічного менеджменту ми визначили як етап реалізації організаційної функції управління. Протягом означеного етапу здійснювалася підготовка майбутніх фахівців до вдосконалення, формування, розвитку власної готовності до полікультурного виховання дошкільників. Тож підготовка їх до участі у формувальному експерименті охоплювала такі напрями: констатувальне дослідження рівня й особливостей розвитку їхньої готовності до полікультурного виховання дітей дошкільного віку; формування розуміння узагальненої сутності основоположного поняття дослідження «готовність майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дошкільників»; сприяння усвідомленню студентами значення сформованості готовності до полікультурного виховання дошкільників для забезпечення успішності освітнього процесу закладу дошкільної освіти, ефективного розвитку кожної дитини; формування активного, вмотивованого ставлення до власного професійного вдосконалення; сприяння усвідомленню необхідності спілкування всіх учасників освітнього процесу на засадах особистісно орієнтованої моделі їх взаємодії.

Набуванню досвіду в межах вищезначених напрямів сприяла робота під час лекцій, конференцій, семінарів, бесід, розповідей, диспутів, яка зумовлювала осмислення й відпрацювання майбутніми фахівцями своїх індивідуальних цілей щодо вдосконалення професійного досвіду та сприяла саморозвитку у сфері професійної діяльності.

На другому планувальному етапі використання технології педагогічного менеджменту здійснювалося планування експериментальної навчальної діяльності на засадах того, що функція планування актуалізується в процесі певних етапів управлінської діяльності – педагогічного моделювання, проектування й конструювання.

У процесі педагогічного моделювання здійснювалося сприяння усвідомленню узагальненого образу експериментальної навчальної діяльності щодо формування готовності до полікультурного виховання дошкільників усіма учасниками освітнього процесу. Розробляли його концепцію, принципи, стратегічні цілі.

Здійснення педагогічного проектування й прогнозування зумовлювало ознайомлення з ідеальною моделлю готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дітей дошкільного віку, аналіз та обговорення сутності означеного феномену.

Педагогічне конструювання використовували з метою розроблення, деталізації, докладного опису окремих складових педагогічної системи (змісту лекційних, практичних, семінарських занять, засобів, форм, методів освітньої діяльності тощо).

Отже, педагогічні моделювання, проектування й конструювання як компоненти функції планування процесу формування досліджуваної готовності майбутніх фахівців дозволили визначити пріоритетні проблеми, концепцію, принципи, стратегічні цілі, зміст, форми та методи здійснення експериментальної освітньої діяльності. Сприяли її цілісності, системності, дозволили розробити ефективну систему управління процесом навчання.

Реалізація технології педагогічного менеджменту передбачала керування (координацію, стимулювання) навчальної діяльності студентів. Тож на третьому, координаційно-стимулювальному етапі реалізації означеної технології ми приділяли особливу увагу проблемам розвитку, становлення навчальних колективів, формуванню доброзичливих, гуманних взаємовідносин між співучасниками педагогічного процесу.

Для забезпечення реалізації партнерського управління навчальною діяльністю ми намагалися здійснювати його колегіально, творчо. Так, важливі рішення намагалися приймати колективно. Для цього аналізували думки, позиції учасників освітнього процесу, потім приймали певне рішення. Ми надавали перевагу формулюванню завдань у вигляді визначення загальної мети або загальної спрямованості, тоді студенти й слухачі складали перелік конкретних завдань, обирали методи та способи їх вирішення. Ми намагалися дослухатися до думки активних критиків, що фіксували помилки та пропонували способи їх усунення, підтримували їхню позицію.

Четвертий етап актуалізації технології педагогічного менеджменту (контрольно-оцінювальний) ми відвели для реалізації управлінської функції контролю.

Гуманізація контролю потребувала встановлення між усіма суб'єктами та об'єктами (суб'єктами) освітнього процесу відносин взаєморозуміння, взаємодопомоги, співпраці, що сприяло максимальній актуалізації їхнього творчого потенціалу. З метою успішної реалізації означеної умови ми відмовилися від нав'язування варіантів контролюваної діяльності, її жорсткої регламентації, надавали право вільного вибору технологій контролю.

У процесі контролю здійснювали стимулювання активної творчої діяльності на підґрунті спільного

пошуку оптимальних варіантів контролю. Намагалися не тільки об'єктивно оцінювати особливості процесу та результату навчальної діяльності студентів та слухачів, але й відстежувати особливості та динаміку їхнього особистісного розвитку, спільно окреслювати напрями їхнього подальшого самовдосконалення та саморозвитку.

Аналіз результатів контрольного експерименту дозволив зробити висновок про підтвердження ефективності запропонованої системи формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дітей дошкільного віку в умовах педагогічного закладу вищої освіти.

Висновки. Таким чином, формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дітей дошкільного віку в умовах педагогічного закладу вищої освіти здійснювалося на засадах застосування розробленої й упровадженої нами в практику освітньої діяльності технології педагогічного менеджменту. Результатом застосування означеної технології є успішне, продуктивне формування досліджуваної готовності як важливої умови становлення професійної компетентності означених фахівців. Перспективи подальших розвідок у досліджуваному напрямі полягають у вивченні різних аспектів проблеми формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до полікультурного виховання дошкільників.

Список використаних джерел та літератури

1. Богомолова М. И. Интернациональное воспитание дошкольников. Москва, 1988. 112 с.
2. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі. Київ, 2015. 408 с.
3. Гончар Н. П. Особливості полікультурного виховання дітей дошкільного віку. URL: <https://pbn.nauka.gov.pl/sedno-webapp/getFile/29154> (дата звернення: 4.10.2018).
4. Горобчук Н., Патик Т., Франко О. Виховання дошкільників у полікультурному середовищі. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2014. № 4. С. 50–61.
5. Зданевич Л. Наукові підходи до здійснення полікультурного виховання дітей в процесі професійної підготовки майбутніх вихователів. URL: <https://pbn.nauka.gov.pl/sedno-webapp/getFile/29128> (дата звернення: 4.10.2018).
6. Крижко В. В., Мамаєва І. О. Аксіологічний потенціал державного управління освітою: навч. посіб. Київ, 2005. 224 с.
7. Крутий К. Л., Котій Н. І. Технологія формування полікультурної особистості (конспекти занять з українського народознавства з дітьми старшого дошкільного віку). Запоріжжя, 2010. – 220 с.
8. Пономаренко Т. О. Теорія і методика формування управлінської культури керівників дошкільної освіти: монографія. Суми, 2017. 440 с.
9. Шаркунова В. В. Соціальне управління та концепція педагогічного менеджменту в загальноосвітніх закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки. Київ, 1998. 16 с.

Татьяна Александровна Пономаренко,
доктор педагогических наук, профессор
кафедры дошкольного образования
Педагогического института Киевского
университета имени Бориса Гринченко,
e-mail: ponomarenko.tet5@gmail.com

ФОРМИРОВАНИЕ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ К ПОЛИКУЛЬТУРНОМУ ВОСПИТАНИЮ ДОШКОЛЬНИКОВ

В статье рассматривается проблема формирования готовности будущих специалистов дошкольного образования к поликультурному воспитанию детей дошкольного возраста в условиях педагогического учреждения высшего образования. Очерчена сущность исследуемой готовности будущих специалистов дошкольного образования в единстве ее компонентов (ценностно-мотивационного, когнитивно-деятельностного, личностного). Определены актуальность и содержание формирования готовности к поликультурному воспитанию дошкольников, особенности использования технологии педагогического менеджмента в совокупности его этапов: организационно-мотивационного, этапа планирования, координационно-стимулирующего, этапа контроля и оценивания с целью формирования исследуемой готовности.

Ключевые слова: поликультурное воспитание, готовность, будущие специалисты дошкольного образования, технология педагогического менеджмента, педагогическое учреждение высшего образования.

Tetyana Ponomarenko,
Doctor of Educational Sciences,
Professor of the Department of Preschool Education
of Pedagogical Institute of Kyiv University
named after Borys Hrinchenko,
e-mail: ponomarenko.tet5@gmail.com

THE FORMATION OF THE READINESS OF FUTURE PRESCHOOL SPECIALISTS FOR THE MULTICULTURAL UPBRINGING OF PRESCHOOL CHILDREN

Introduction. The problem of formation of the readiness of future preschool education specialists for the multicultural upbringing of preschool children as an important indicator of their professional competence is urgent at the current stage of development of Ukrainian society. However, the problem is still not sufficiently researched.

Purpose. The purpose of the research is to study the peculiarities of the formation of the readiness of future specialists of preschool education for the multicultural upbringing of preschool children in a pedagogical institution of higher education.

Methods. Such methods as expert's assessment, generalization of independent characteristics, questionnaires, surveys, observations, self-monitoring, self-assessment have been used to identify the level of readiness of future preschool education specialists for the multicultural upbringing of preschool children at stating and assessing stages. A pedagogical experiment (stating, forming, assessing) was used to determine the effectiveness of the introduction of a scientifically based system of the formation of the readiness for the multicultural upbringing of this category of specialists at the stating stage of the research.

Results. The analysis of the results of the assessing experiment allowed to determine the increase of the level of development of the readiness of future specialists of preschool education for the multicultural upbringing of preschool children on the basis of the use of technology of pedagogical management in a pedagogical institution of higher education.

Originality. The scientific novelty of the results of the research is that the essence of the concept «readiness of future specialists of preschool education for the multicultural upbringing of preschool children» is determined. The method of diagnosing the level of development of readiness of future specialists of preschool education for the multicultural upbringing of preschool children has been developed and applied. The technology of pedagogical management as a set of organization-motivating, planning, coordination-stimulating, control-assessing stages has been created and introduced in order to form the researched readiness in the conditions of university education.

Conclusion. On the grounds of the analysis of the results of the assessing experiment, the effectiveness of the suggested system of formation of the readiness of future preschool education specialists for the multicultural upbringing of preschool children on the basis of the use of the technology of pedagogical management has been confirmed. Different aspects of the problem of formation of the readiness of future specialists of preschool education for the multicultural upbringing of preschool children in a pedagogical institution of higher education need further study.

Key words: multicultural upbringing, readiness, future specialists of preschool education, technology of pedagogical management, pedagogical institution of higher education.

References

1. Bohomolova M. Y. Ynternatsyonalnoe vospytanye doshkolnykov. Moskva, 1988. 112 s.
2. Bohush A. M., Havrysh N. V. Metodyka oznaiomlennia ditei z dovkilliam u doshkilnomu navchalnomu zakladi. Kyiv, 2015. 408 s.
3. Honchar N. P. Osoblyvosti polikulturnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://pbn.nauka.gov.pl/sedno-webapp/getFile/29154>.
4. Horobchuk N., Patyk T., Franko O. Vykhovannia doshkilnykiv u polikulturnomu seredovysshi. Vychovatel-metodyst doshkilnoho zakladu. 2014. № 4. S. 50–61.
5. Zdanevych L. Naukovi pidkhody do zdiisnennia polikulturnoho vykhovannia ditei v protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnikh vykhovateliv. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://pbn.nauka.gov.pl/sedno-webapp/getFile/29128>.
6. Kryzhko V. V., Mamaieva I. O. Aksiolohichniy potentsial derzhavnoho upravlinnia osvitoiu : navch. posib. K, 2005. 224 s.
7. Krutii K. L., Kotii N. I. Tekhnolohiia formuvannia polikulturnoi osobystosti (konspekty zaniat z ukrainskoho narodoznavstva z ditmy starshoho doshkilnoho viku). Zaporizhzhia, 2010. – 220 s.
8. Ponomarenko T. O. Teoriia i metodyka formuvannia upravlinskoi kultury kerivnykiv doshkilnoi osvity : monohrafiia. Sumy, 2017. 440 s.
9. Sharkunova V. V. Sotsialne upravlinnia ta kontseptsiiia pedahohichnoho menedzhmentu v zahalnoosvitnikh zakladakh : avtoref. dys. na здobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.01 «Zahalna pedahohika ta istoriia pedahohiky». K, 1998. – 16 s.

Отримано редакцією 12.10.2018 р.